

مقدمه

در سال های اخیر سوء مصرف مواد مخدر در سراسر جهان افزایش یافته است . به طوری که در حال حاضر همه کشورهای جهان، هزینه های قابل توجهی را در نتیجه خسارتهای در حال حاضر ناشی از سوء مصرف مواد متقبل می شوند (میسیا، 2009)، کوکایین و سایر مواد مخدر سالانه حدود 200 هزار نفر را در جهان می کشد و باعث از هم پاشیدگی خانواده ها و بدبختی هزاران نفر از مردم دیگر می شود . (گزارش جهانی مواد 2012) در واقع ، سوء مصرف مواد مخدر هزینه های اجتماعی و اقتصادی گزافی از ، مخدر از طریق اثرات مخرب خود بر سلامت افراد و افزایش جرم و جنایت و مرگ و میر در جامعه تحمیل کرده است و در نتیجه به یک تهدید بزرگ برای جوامع تبدیل شده است (پیتر والیسیا، 2010) با وجود منابع عظیم دولتی اختصاص داده شده برای جلوگیری از گسترش سوء مصرف مواد مخدر ، سوء مصرف مواد در افراد با هر رده سنی ، وضعیت اقتصادی ، سطح تحصیلی ، نوع نژاد و منطقه در حال گسترش است . در این میان، بررسی ها نشان داده است که جوانان در معرض بیشترین خطر برای گرایش به سوء مصرف مواد مخدر هستند. (جانسون و همکاران 2006). از طرف دیگر اکثر مطالعات به صورت با ثباتی نشان داده اند که رگه های شخصیت می توانند به عنوان بخشی از علت شناسی سوء مصرف مواد در نظر گرفته شوند . (هامپسون، 2008) این متغیرها را می توان به عنوان عوامل مستعد کننده به اعتیاد تلقی کرد . شخصیت یکی از ابعاد شکل دهنده رفتار است و به ویژگی های بیرونی و قابل روئیت ما اشاره دارد ، یعنی ان جنبه از ما که دیگران می توانند ببینند (رستمی ، 1385). اساس تفاوت های فردی ناشی از شخصیت است . در معنای این مفهوم اکثر روانشناسان توافق دارند که شخصیت به عنوان منحصر به فرد بودن هر انسانی در نوع تفکر ، احساس و رفتار تلقی می شود . (هسلامی ، 2007) نظریه پنج عاملی شخصیت از سوی کاستا و مک گوری در اواخر دهه 1980 ارائه شد که در اوایل دهه 90 مورد بازبینی قرار گرفت و پنج عامل روان رنجور خوبی ، برون گرایی ، تجربه گرایی ، موافقت و جدیت به وسیله تحلیل عاملی به دست آمد . (سالمون ، 2010) طبق مطالعات انجام شده ، مولفه های شخصیت به عنوان متغیرهای زمینه ساز و تعدیل کننده ، نقش مهمی در شروع و دوام سوء مصرف مواد در گروههای سنی ، فرهنگی و جنسی ایفا می کنند به طور مثال در پژوهشی که اکبری، وطن خواه ، زرگر ، تیموری و احمدیان (1392) انجام دادند نتایج نشانگر آن بود که ویژگی های شخصیتی مانند توافق پذیری و روان رنجور خوبی با آمادگی به اعتیاد رابطه دارد . تحقیق حاضر قصد دارد در زمینه این عوامل علی الخصوص عوامل خانوادگی و شخصیتی را بر عهده گیرد . با امید که در آینده ای نه چندان دور با پیوند تحقیق و با نگاهی عمیق و موشکافانه به پدیده اعتیاد و در کلیت نظام اجتماعی شاهد ریشه کن شدن این پدیده شوم باشیم .

کتل شخصیت را چنین تعریف می کند .شخصیت چیزی است که به ما اجازه میدهد پیش بینی کنیم شخصی در یک موقعیت معین چه خواهد کرد و یعنی چه عملی از او ناشی خواهد شد . به نظر هیلیگارد شخصیت ،الگودهی معینی از رفتار و شیوه های تفکر است که نحوه سازگار شخص را با محیط تعیین می کند .(گروسی)

کتل شخصیت را چنین تعریف می کند شخصیت چیزی است که به ما اجازه میدهد پیش بینی کنیم شخصی در یک موقعیت معین چه خواهد کرد یعنی چه عملی از او ناشی خواهد شد . به نظر هیلیگارد شخصیت الگودهی معینی از رفتار و شیوه های تفکر است که نحوه سازگار شخص را با محیط تعیین می کند .(گروسی ، 1380 به نقل از فلاح و همکاران ، 1391)

گرایش به مصرف مواد به الگویی از مصرف مکرر که معمولاً به ظهور تحمل ، ترک و رفتارهای اجباری دارو می انجامد . تشخیص وابستگی به مواد را می توان برای هر طبقه ای از مواد به استثنای کافئین مطرح کرد . مهمترین مشخصه سوء مصرف مواد ، الگویی از

مصرف ناسازگارانه مواد است که با پیامدهای قابل توجه نامطلوب و عود کننده مرتبط با مصرف مکرر مواد مشخص می شود. برای آنکه یک ملاک سوء مصرف مطابقت نماید. مشکلات مرتبط با مواد می بایست طی یک دوره 12 ماهه به شکل مکرر رخ داده یا تداوم داشته باشد (برگرفته از DSM IV TR, 2007).

خانواده یک نظام اجتماعی و طبیعی است که ویژگی های خاص خود را دارد. این نظام اجتماعی مجموعه ای از قواعد و اصول را ابداع و برای اعضای خود نقش های متنوعی تعیین می کند. علاوه بر این خانواده از یک ساخت نظامدار قدرت برخوردار است. صورتهای پیچیده ای از پیام رسانه ای آشکار و نهان را به وجود می آورد و روشهای مذاکره و مساله گشایی مفصلی در اختیار دارد که به آن اجازه می دهد تا تکالیف مختلفی را با موفقیت به انجام برساند. رابطه اعضای این خرده فرهنگ رابطه ای عمیق و چند لایه است که عمدتاً بر اساس تاریخچه مشترک، ادارک ها و فرضه ای مشترک و درونی شده راجع به جهان و اهداف مشترک بنا نهاده شده است. در چنین نظامی افراد به وسیله علایق و دلبستگی های عاطفی نیرومند دیر پا و متقابل به یکدیگر متصل می شوند. ممکن است از شدت و وحدت این علایق و دلبستگی ها در طی زمان کاسته شود. لیکن باز هم علایق مزبور در سراسر زندگی خانوادگی به بقای خود ادامه خواهند داد (نظری، 1392).

بررسی علل سوء مصرف مواد مخدر جوانان از این نظر حیاتی است که سوء مصرف مواد در جوانان مسایل چندی در سلامتی و بهزیستی آنان از قبیل افزایش خطر آسیب و مرگ از طریق خشونت بین فردی، تصادفات جاده ای، افزایش رفتارهای پرخطر جنسی، حاملگی ناخواسته، ابتلا به بیماری هایی چون ایدز و مسایل و مشکلات تحصیلی را افزایش می دهد (میلر و همکاران¹، 2001). براساس آمار سازمان پزشکی قانونی طی سال های 1388 تا 1390، در سراسر کشور مرگ های ناشی از سوءمصرف مواد مخدر پس از تصادفات و حوادث رانندگی، دومین عامل مرگ های غیرطبیعی افراد است (سازمان پزشکی قانونی، 1391). این گزارش حاکی از این است که به طور متوسط روزانه 10 نفر در کشور جان خود را بر اثر سوءمصرف مواد مخدر از دست می دهند. همچنین، یافته های یک پژوهش ملی به منظور بررسی نگرش مردم به سوءمصرف مواد مخدر در کشور نشان داده است که بیشترین نگرانی از مصرف مواد مخدر و توزیع آن در میان جوانان ابراز شده است (حاجلی و همکاران، 1389). در چنین شرایطی درک عوامل موثر بر سوءمصرف مواد مخدر در ج وانان به منظور توسعه استراتژیهای موثر کنترل و پیشگیری از سوءمصرف مواد ضروری است. در پژوهشی با هدف بررسی دیدگاه معتمدان دربار ه علل گرایش به اعتیاد یافته ها نشان داد که در زمینه ی عوامل فردی، رفع احساس تنهایی و انزوا؛ در زمینه ی عوامل خانوادگی، روابط نامناسب والدین با فرزندان؛ در زمینه ی عوامل اجتماعی، وجود دوستان معتاد؛ در زمینه ی عوامل اقتصادی، بیکاری و در زمینه عوامل فرهنگی، نداشتن تفریحات و سرگرمی سالم در اوقات فراغت به ترتیب دارای بیشترین اهمیت بوده است (شرق و همکاران، 1390) از آنجا که خانواده به عنوان مهمترین پایگاه، خصوصاً برای جوانان تلقی می شود، لذا مطالعه تاثیرات خانواده ها در اولویت قرار دارد. هدف پژوهش حاضر نیز مطالعه تاثیرات خانواده و شخصیت در گرایش جوانان شهر زنجان به اعتیاد می باشد. لذا پژوهش حاضر سعی دارد تا با اتکا به روش های جامعه شناختی و روان شناسی اجتماعی و با استفاده از نظریه موجود در این علوم به این مهم دست یابد و به این پرسش اساسی که میزان تاثیر گذاری خانواده و شخصیت بر گرایش جوانان شهر زنجان به اعتیاد چقدر می باشد؟

¹ Miller et al.

روش تحقیق

روش تحقیق برحسب هدف توصیفی تحلیلی، بر حسب روابط بین متغیرها همبستگی، بر حسب فنون سنجش کمی و بر حسب نحوه جمع اوری اطلاعات پیمایشی تحلیلی است. تحقیق همبستگی که خود زیر مجموعه تحقیقات توصیفی (غیر آزمایشی) است با این هدف انجام می‌شود که رابطه میان متغیرها را نشان می‌دهد.

خلاصه یافته های تحقیق

بر اساس نتایج به دست آمده:

از 350 نفر نمونه مورد بررسی 175 نفر (50٪) مربوط به آقایان می‌باشد.

از 350 نفر نمونه مورد بررسی 157 نفر (44.9٪) دانشجویان متأهل و 193 نفر (55.1٪) دانشجویان مجرد می‌باشد.

350 نفر نمونه مورد بررسی 108 نفر (30.9٪) زیر یک میلیون و 101 نفر (28.9٪) 1-2 میلیون درآمد و 141 نفر (40.3٪) بالای 2 میلیون درآمد دارند.

از 350 نفر نمونه مورد بررسی 131 نفر (37.4٪) دارای منزل شخصی و 136 نفر (38.9٪) منزل غیر شخصی وسازمانی و 83 نفر (23.7٪) در منزل استجاری زندگی می‌کنند.

از 350 نفر نمونه مورد بررسی 39 نفر (11.1٪) بین 20-25 سال، 42 نفر (12٪) 26-30 سال، 129 نفر (36.9٪) 31-35 سال، 126 نفر (36٪) 36-40 سال و 14 نفر (0 درصد) بیشتر از 40 سال سن دارند.

ارائه یافته های تحقیق

به منظور بررسی نرمالیتی متغیرهای پژوهش از آزمون کولموگروف اسمیرنوف و شناخت وضعیت متغیرهای پژوهش، میانگین نمرات نمونه در سه پرسشنامه ویژگی‌های شخصیتی و ویژگی‌های خانوادگی و گرایش به اعتیاد مورد مقایسه قرار گرفته است و سپس از آزمون ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون استفاده گردیده است.

بررسی وضعیت نرمالیتی متغیرهای پژوهش

به منظور بررسی نرمالیتی متغیرهای پژوهش از آزمون کولموگروف اسمیرنوف استفاده شد. در این آزمون فرض صفر به این صورت بیان می‌شود که «متغیر مورد نظر از توزیع نرمال در جامعه برخوردار است». همچنین فرض آماری به این صورت بیان می‌شود که «متغیر مورد نظر از توزیع نرمال در جامعه برخوردار نیست». لذا اگر معنی داری بدست آمده (P) از مقدار آلفای مورد نظر (0.05) بزرگتر باشد فرض صفر تأیید و متغیر از نرمالیتی برخوردار است. همچنین اگر مقدار معنی داری بدست آمده (P) از مقدار آلفای مورد نظر (0.05) کوچکتر باشد فرض صفر رد و متغیر از نرمالیتی برخوردار نیست.

جدول 2 - جدول ضریب همبستگی بین ویژگی های شخصیتی و گرایش به اعتیاد دانشجویان

ضریب همبستگی پیرسون	روان رنجوری	برونگرایی	گشودگی به تجارب	وظیفه شناسی	با وجدان بودن
گرایش به مواد	0-120(**)	0/149(**)	0-211(**)	0-128(**)	0-161(**)

جدول بالا نشان می دهد ضریب همبستگی بین متغیر گرایش به اعتیاد با برونگرایی 0/120-؛ یا متغیر روان رنجوری 0/149؛ با گشودگی به تجارب 0/211-؛ با وظیفه شناسی 0/128- و با متغیر با وجدان بودن 0/161- به دست آمده است با توجه به sig به دست آمده در آزمون برای هر متغیر رابطه بین گرایش به اعتیاد با شخصیت و مولفه های آن معنی دار است . نتیجه اینکه فرض پژوهش مبنی بر وجود همبستگی بین ویژگی های شخصیتی و گرایش به اعتیاد دانشجویان با احتمال 0/99 تایید می گردد. ($P < 0/00$)

جدول 3 - ضریب همبستگی ، تعیین و مجذور ویژگی های شخصیتی و گرایش به اعتیاد دانشجویان

متغیرهای پیش بین	R	R ²	R ² تعدیل شده	خطای استاندارد برآورد
ویژگی های شخصیتی و گرایش به اعتیاد دانشجویان	0/274(a)	0/075	0/059	6/00

در جدول فوق مجذور ضریب همبستگی 0/274 است و ضریب تعیین نام دارد و ضریب تعیین تعدیل شده نیز 0/079 به دست آمده است که نشان دهنده میزانی از واریانس وابسته است (گرایش به اعتیاد) که توسط متغیر وابسته (ویژگی های شخصیتی) تبیین می شوند یعنی 0/75 درصد از واریانس (تغییرات) متغیر گرایش به اعتیاد را تبیین می کند.

جدول 4 - بررسی معنی داری مدل ویژگی های شخصیتی و گرایش به اعتیاد دانشجویان

منبع تغییرات	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F مشاهده شده	سطح معنی داری
رگرسیون	860/58	5	172/11	4/77	0/00(a)
باقیمانده	10467/404	344	36/08		
کل	11467/98	349			

جدول تحلیل رگرسیون بالا نشان می دهد که F مشاهده شده برای ویژگی های شخصیتی و گرایش به اعتیاد دانشجویان 4/77 می باشد و در سطح $p < 0/0001$ معنادار است. پس مدل معنی داری است و در نتیجه ویژگی های شخصیتی، گرایش به اعتیاد دانشجویان را تبیین می کند.

جدول 5 - جدول ضرایب استاندارد

سطح معناداری	T	Beta	خطای استاندارد	B	
0/0	8/04		2/70	21/75	مقدار ثابت
0/55	0/59	0/073	/105	0/062	روان رنجوری
0/33	0-/959	0/142	0/125	0/120	برونگرایی
0/0	3/59	0/203	0/048	0/172	گشودگی به تجربه
0/97	0-/035	0/004	0/091	0/003	وظیفه شناسی
0/045	-2/02	-0/120	0/061	0/105	با وجدان بودن
0/339	-0/958	-0/510	0/1250	0/120	شخصیت

هر چه بتا و تی بزرگتر و سطح معنی داری کوچکتر باشد بدین معنی است که متغیر مستقل پیش بین تاثیر شدیدتری بر متغیر وابسته دارد در این پژوهش بتا برای گشودگی به تجربه 0/203، با وجدان بودن 0/120 گزارش شده است. نتایج به دست آمده نشان می دهد که جدول بتا (ضرایب استاندارد شده) نشان می دهد شخصیت و مولفه های گشودگی به تجربه و با وجدان بودن به علت داشتن sig کوچکتر از 0/05 تاثیر مستقیم و معنی داری بر میزان گرایش به اعتیاد را در بین دانشجویان دارد و در بقیه متغیرها (روان رنجوری، برونگرایی و وظیفه شناسی) تاثیر بر نگرش بر اعتیاد را ندارند.

فرضیه دوم: بین ویژگی های خانوادگی با میزان گرایش به اعتیاد در بین دانشجویان دانشگاه آزاد شهر زنجان رابطه وجود دارد.

جدول 6 - جدول ضریب همبستگی بین ویژگی های خانوادگی و گرایش به اعتیاد دانشجویان

عوامل خانوادگی	ثروت و رفاه اقتصادی خانواده	طلاق و جدائی	سخت گیری بی مورد	عدم نظارت صحیح والدین	کم توجهی والدین به خواسته	اختلافات خانوادگی و کمبود محبت	والدین معتاد	بی سوادی و ناآگاهی والدین	ضریب همبستگی
-	-0.118(**)	-0.147(**)	-0.122(**)	-0.111(*)	-0.115(**)	-0.127(**)	-	-0.145(**)	شبه
.198(**)							.145(**)		وادی

جدول بالا نشان می دهد ضریب همبستگی بین متغیر گرایش به اعتیاد با بی سوادی والدین 0/145؛ یا متغیر اعتیاد والدین 0/145-؛ با اختلافات خانوادگی 0/127؛ با کم توجهی والدین 0/115 و با متغیر عدم نظارت والدین 0/111، با متغیر سخت گیری بی مورد 0/122، با متغیر طلاق و جدایی 0/147، ثروت و رفاه 0/118 و در کل رابطه متغیر گرایش به اعتیاد با عوامل خانوادگی 0/195 به دست آمده است با توجه به سطح معنی داری به دست آمده در آزمون برای هر متغیر رابطه بین گرایش به اعتیاد با شخصیت و مولفه های آن معنی دار است. نتیجه اینکه فرض پژوهش منبسطی بر وجود همبستگی بین ویژگی های خانوادگی و گرایش به اعتیاد دانشجویان با احتمال 0/99 تایید می گردد.

جدول 7 - ضریب همبستگی، تعیین و مجذور ویژگی های خانوادگی

متغیرهای پیش بین	R	R ²	R ² تعدیل شده	خطای استاندارد برآورد
ویژگی های خانوادگی و گرایش به اعتیاد دانشجویان	.230(a)	.053	.031	8.688

در جدول فوق مجذور ضریب همبستگی 0/230 است و ضریب تعیین نام دارد و ضریب تعیین تعدیل شده نیز 0/053 به دست آمده است که نشان دهنده میزانی از واریانس وابسته است (گرایش به اعتیاد) که توسط متغیر وابسته (ویژگی های خانوادگی) تبیین می شوند یعنی 0/53 درصد از واریانس (تغییرات) متغیر گرایش به اعتیاد را تبیین می کند.

جدول 8 - بررسی معنی داری مدل ویژگی های خانوادگی

منبع تغییرات	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F مشاهده شده	سطح معنی داری
رگرسیون	1440.068	8	180.008	2.385	.016(a)

		75.489	341	25741.806	باقیمانده
			349	27181.874	کل

جدول تحلیل رگرسیون بالا نشان می دهد که F مشاهده شده برای ویژگی های خانوادگی و گرایش به اعتیاد دانشجویان 2/38 می باشد و در سطح $p < 0/0001$ معنادار است. پس مدل معنی داری است و در نتیجه ویژگی های خانوادگی، گرایش به اعتیاد دانشجویان را تبیین می کند.

جدول 9 - ضرایب استاندارد

سطح معناداری	T	Beta	خطای استاندارد	B	
.000	14.440		2.219	32.043	مقدار ثابت
.002	-2.400	-.116	.705	-.987	بی سواد و ناآگاهی
.055	-2.329	-.116	.779	-1.035	والدین معتاد
.003	-2.277	-.081	.564	-.720	اختلافات خانوادگی و
.030	-2.202	-.108	.851	-1.023	کم توجهی والدین به
.526	.635	.187	2.311	1.469	عدم نظارت صحیح
.717	.363	.060	1.404	.510	سخت گیری بی مورد
.022	-2.223	-.295	2.062	-2.521	طلاق و جدایی
.398	-.847	-.243	2.259	-1.913	ثروت و رفاه اقتصادی
.000	-2.283	-.075	.552	-.708	عوامل خانوادگی

هر چه بتا و تی بزرگتر و سطح معنی داری کوچکتر باشد بدین معنی است که متغیر مستقل پیش بین تاثیر شدیدتری بر متغیر وابسته دارد در این پژوهش بتا برای بی سواد و والدین 0/116، اعتیاد والدین 0/116، اختلافات خانوادگی 0/081، کم توجهی والدین 0/108، طلاق و جدایی والدین 0/295 و خود عوامل خانوادگی 0/075 گزارش شده است. نتایج به دست آمده نشان می دهد که جدول بتا (ضرایب استاندارد شده) نشان می دهد بی سواد و والدین، اعتیاد والدین، اختلافات خانوادگی، طلاق و جدایی و کم توجهی والدین به علت داشتن سطح معنی داری کوچکتر از 0/05 تاثیر مستقیم و معنی داری بر میزان گرایش به اعتیاد را در بین دانشجویان دارد و متغیرهای عدم نظارت صحیح، سخت گیری بی مورد، ثروت و رفاه تاثیر بر میزان گرایش به اعتیاد را در بین دانشجویان ندارد.

نتیجه گیری

همانگونه که می دانیم امروزه اعتیاد به عنوان یک محرک منفی و خانمان سوز در جامعه که اکثر اختلالات رفتاری را در خود جای داده است شناخته شده است و بر اساس ویژگی های شخصیتی و خانوادگی افراد است که این معضل می تواند آنها را تحریک نموده و

دچار آسیب نماید و افراد جامعه را با ویژگی های شخصیتی و خانوادگی مختلف در معرض این آسیب قرار دهند که بر اساس سطح استانه تحریک آنها و ویژگی های خانوادگی شان به محرک منفی و خانمان سوز اعتیاد عکس العمل نشان دهند. نتایج بدست آمده نشان می دهد شخصیت و مولفه های گشودگی به تجارب و با وجدان بودن تاثیر مستقیم و معنی داری بر میزان گرایش به اعتیاد را در بین دانشجویان دارد و در بقیه متغیرها (روان رنجوری، برونگرایی، و وظیفه شناسی) تاثیر تاثیر بر اعتیاد ندارند. همچنین نتایج بدست آمده نشان می دهد بی سواد والدین، اعتیاد والدین، اختلافات خانوادگی، طلاق و جدایی و کم توجهی والدین تاثیر مستقیم بر میزان گرایش به اعتیاد در بین دانشجویان دارد و متغیرهای عدم نظارت صحیح، سخت گیری بی مورد، ثروت و رفاه تاثیر بر میزان گرایش به اعتیاد ندارند.

منابع

حاجلی، علی؛ زکریای، محمدعلی و حجتی کرمانی، سوده. (1389). نگرش مردم به سوء مصرف مواد مخدر در کشور، بررسی مسائل اجتماعی ایران، 1(2)، 81-112.

رستمی، علیرضا، نوروزی، علی، زارعی، عادل، امیری، محسن و سلیمانی، مهران. (1385). بررسی رابطه فرسودگی شغلی و سلامت روان با نقش کنترل کنندگی جنسیت و تاب آوری در میان معلمان ابتدایی. فصلنامه سلامت کار ایران. شماره 3 و 4، صفحه 68 - 75.

سازمان پزشکی قانونی. (1391). سایت سازمان پزشکی قانونی ایران - 7 مهر، قابل دسترس در آدرس زیر:

<http://lmo.ir/index.aspx?siteid=1&pageid=2316&newsview=11814>

شرق، علی؛ نیساری، رقیه و آلپلو، لیلا. (1390). بررسی عوامل مؤثر بر عود اعتیاد از دیدگاه معتادان مراجعه کننده به مراکز، مجله پزشکی ارومیه، 22(2)، 129-136.

میرعلی، هادی. (1384). علل و عوامل گرایش به اعتیاد در نوجوانان و جوانان. تهران: انتشارات امید مهر، چاپ اول.

میرزابیگی، حسنعلی، فرجی، مریم. (1387). پرخاشگری و راه های کاهش آن. قم: انتشارات فرا گفت.

ولد، جرج، توماس، برنارد و جفری اسنیپس. (1380). جرم شناسی نظری ترجمه علی شجاعی. تهران: سمت.

نریمانی، محمد. (1381). اعتیاد و روشهای پیشگیری و درمان آن. اردبیل: انتشارات شیخ صفی الدین اردبیلی

نادری، فرح مشعل پور، مرضیه. (1389). رابطه انعطاف پذیری کنشی، عاطفه مثبت-منفی با خودکارآمدی

و رضایت شغلی کارکنان شهرداری اهواز. پایان نامه کارشناسی ارشد.

Faris, r edunham,h.w(1939) mental disorder in urban areas . chicago : university of Chicago press

Haslam N. An introduction to personality. New_York:_SAGE Publications; 2007.

Hampson SE, Andrews JA, Barckley M. (2008) . Childhood predictors of adolescent marijuana use: early sensation-seeking, deviant peer affiliation, and social images. Addict Behav. 33(9): 1140- 7.

Johnston, L. D., O'Malley, P. M., Bachman, J. G., & Schulenburg, J. E. (2006).

Kornor H, Nordvik H. Five-factor model personality traits in opioid dependence. BMC Psychiatry 2007; 7: 37.

Lowinson, H. J. (1997). Substance abuse. Baltimore: Williams and Wilkins.

Miller, T. R., Lesting. D.C. & Smith, G. S. (2001). Injury risk among medically identified alcohol and drug abuser, Alcoholism: clinical and Experimental Research, 25(1), 54-59

Mussen , Conger and Kagan , Child Development and Personality , 1974 . P. 631 .

Navidian A, Davachi A, Bashar Doost N. [Study of personality traits among opiate addicts in rehabilitation center in Zahedan]. Hakim Research Journal. 2007; 5(1): 17-22. [Article in Persian].

Peter, N. & Alicia, D. (2010). Extent and Influence of Recreational Drug Use on Men and Women Aged 15 Years and Older in South Africa. African Journal of Drug & Alcohol Studies, 9(1), 33-48.

Archive of SID